

Νίκη Σάκκου

Ορθογραφία

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Ακολουθεί μάθημα-μάθημα
ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
της Γλώσσας

Απαγορεύεται
η αναδημοσίευση και γενικά
η ολική, μερική ή περιληπτική
αναπαραγωγή και μετάδοση έστω
και μίας σελίδας του παρόντος
βιβλίου κατά παράφραση ή
διασκευή με οποιονδήποτε τρόπο
(μηχανικό, ηλεκτρονικό,
φωτοτυπικό κ.λπ. – Νόμος 2121/93,
άρθρο 51).

Η απαγόρευση αυτή ισχύει
και για δημόσιες υπηρεσίες,
βιβλιοθήκες, οργανισμούς κ.λπ.
(άρθρο 18).
Οι παραβάτες διώκονται (άρθρο 13)
και τους επιβάλλονται
κατάσχεση, αστικές και ποινικές
κυρώσεις σύμφωνα με το νόμο
(άρθρα 64-66).

ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΡΗΓΟΡΑ ΚΑΙ ΣΩΣΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Νίκη Σάκκου

Σελίδες: 176 Σχήμα: 17×24

ISBN: 978-960-493-273-3 Κ.Α.: 21217

© Copyright 2014, Εκδόσεις Σαββάλας

Ζωοδ. Πηγής 18, Αθήνα 106 81

Τηλ.: 210 33 01 251 Fax: 210 33 06 918

<http://www.savallas.gr> e-mail: info@savallas.gr

Διορθώσεις: Θοδωρής Γιαννόπουλος

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Φανή Κορκολή

Αγαπητοί γονείς,

Το βιβλίο αυτό ακολουθεί μάθημα μάθημα το σχολικό βιβλίο της Γλώσσας. Γράφτηκε με σκοπό να βοηθήσει τους μαθητές να εξασκηθούν στην ορθογραφία, όχι όμως μέσα από τυχαίες ασκήσεις αλλά με βάση τη γραμματική. Για τον λόγο αυτόν οι ασκήσεις βασίζονται στη γραμματική και στις δραστηριότητες του Βιβλίου του Μαθητή της Γλώσσας Δ΄ Δημοτικού και του Τετραδίου Εργασιών και έτσι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να αφομοιώνουν τη γραμματική και συγχρόνως να εξασκούνται στην ορθογραφία.

Σε κάθε μάθημα δίνονται ο βασικός κανόνας, γραμμένος με απλή και κατανοητά λόγια, διάφορα παραδείγματα αλλά και οι εξαιρέσεις του κανόνα, αν υπάρχουν.

Η διαφορετικότητα αυτού του βιβλίου έγκειται στο ότι οι ασκήσεις έχουν γραφτεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην κουράζουν τους μαθητές ούτε να τους υποβάλλουν σε ατελείωτο γράψιμο. Ειδικά οι ασκήσεις σχετικά με τις οικογένειες λέξεων θα δώσουν τη δυνατότητα στους μαθητές να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους. Στο τέλος κάθε μαθήματος υπάρχει άσκηση ορθογραφίας με λέξεις από τα κείμενα του αντίστοιχου μαθήματος του Βιβλίου του Μαθητή και του Τετραδίου Εργασιών.

Οι απαντήσεις όλων των ασκήσεων βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Νίκη Σάκκου

Περιεχόμενα

1. Ο Σεπτέμβρης	11
2. Αναμνήσεις του καλοκαιριού	12
3. Ένα ακόμα σκαλί.....	14
4. Ξημερώνει μια νέα μέρα... Όρα για σχολείο.....	16
5. Αστραδενή	18
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	20
6. Το νερό συστήνεται	21
7. Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα	23
8. Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις.....	25
9. Ο Νερουλιάς	27
10. Το νερό ταξιδεύει.....	29
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	31
11. Το σχολείο γιορτάζει την ελευθερία και τη δημοκρατία.....	32
12. Στάση βροχοσταλίδων	34
13. Στάση βροχοσταλίδων (συνέχεια)	37
14. Χρησιμοποίησέ το ξανά... και ξανά... και ξανά...	40
15. Σκουπίδια στη θάλασσα	42
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	44
16. Μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής	45
17. Στον δρόμο με τον Σωτήρη	47
18. Ένα αθλητικό Πάρκο!	49
19. Ρόδα είναι και γυρίζει	51
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	52
20. Κορίτσι	53
21. Το μεγάλο μυστικό.....	56
22. Ο αδερφός της Ασπασίας	58
23. Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης.....	61
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	64
24. Η Ελιά	65
25. Οι μύθοι και η ελιά	68
26. Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο.....	72
27. Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο	77
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	80

28. Χριστός γεννάται	81
29. Μια περιπέτεια για το Ρωμαίο	83
30. Ένας Αρλεκίνος από χαρτί	85
31. Όρνιθες	87
32. Πρώτη φορά στο θέατρο	88
33. Ο Κεραμιδοτρέχαλος	89
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	91
34. Παιχνίδια με τις λέξεις	92
35. Γλωσσική αυτοβιογραφία	93
36. Χορεύοντας με... ανήκουστους ήχους	95
37. Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων – Ο Δίσκος της Φαιστού	98
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	100
38. Ο Μπελές κι ο Ρουμπούρης	101
39. Ο Αργύρης και το πρόβλημα	103
40. Φρουτοπία	106
41. Τρύπωνας ο φαφαγάλος	107
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	109
42. Χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!	110
43. Όλου του κόσμου τα παιδιά	112
44. Το σχολείο του κόσμου	116
45. Τα δικαιώματα των παιδιών	117
46. Η 5η Βασική Αρχή των Δικαιωμάτων των Παιδιών	119
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	121
47. Ύμνος στον άνθρωπο	122
48. Από το πρώτο τηλεφώνημα στο πρώτο ηλεκτρονικό μήνυμα!	124
49. Μια παράξενη παραγγελία	126
50. Το διαδίκτυο	129
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	130
51. Χριστός Ανέστη!	131
52. Το παραδεισένιο Πήλιο	133
53. Η Ρόδος	135
54. Ταξιδιωτικές εντυπώσεις	137
55. Άνοιξα του Αιγαίου τη θύρα	139
<i>Γράφουμε σωστά;</i>	142
Απαντήσεις	143

1. Ο Σεπτέμβρης

1.1 Βάζω σε αλφαβητική σειρά:

α. τους μήνες του έτους

Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος,
Απρίλιος, Μάιος, Ιούνιος, Ιούλιος,
Αύγουστος, Σεπτέμβριος, Οκτώβριος,
Νοέμβριος, Δεκέμβριος

Απρίλιος,.....
.....
.....
.....
.....

Όταν γράφουμε λέξεις με **αλφαβητική σειρά**, προσέ-
χουμε από ποιο γράμμα αρχίζει η
καθεμιά και ποια σειρά έχει το
γράμμα αυτό στο αλφάβητο.
π.χ. **α**υγό, **β**ιβλίο, **δ**άσος, **κ**ότα κ.ά.
Αν οι λέξεις αρχίζουν από το ίδιο
γράμμα ή τα ίδια γράμματα, τότε
προσέχουμε το δεύτερο γράμμα,
το τρίτο κ.ο.κ.
π.χ. **κ**άδρο, **κ**εφάλι, **κ**τήμα, **κ**ύμα
κ.ά.

β. τις ημέρες της εβδομάδας

Κυριακή, Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο

.....
.....
.....

γ. τις λέξεις του ποιήματος

- μάγουλα, σάκα, καπέλο, φύλλα, αγόρι, διαμαντάκια

.....
.....
.....

Προσέχω
το **πρώτο**
γράμμα!

- παπούτσια, πελώρια, παιδάκια, πηλάνια, πανωφόρι,
ποδάρια

.....
.....
.....

Προσέχω το
δεύτερο και το
τρίτο γράμμα!

2. Αναμνήσεις του καλοκαιριού

2.1 Γράφω -ται ή -τε;

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Εσείς πιστεύε**τε** αυτά που λέει;
- β. Γιατί δε διαβάζε..... τα μαθήματά σας;
- γ. Η Φωτεινή γυμνάζε..... καθημερινά.
- δ. Το ψάρεμα δεν είναι τόσο εύκολο όσο νομίζε.....
- ε. Δεν μπορεί..... να καπνίσε..... εδώ, γιατί το κάπνισμα απαγορεύε.....
- στ. Δεν απαντήσα..... στην ερώτησή μου.
- ζ. Η Αθηνά φοβά..... τα σκυλιά.

Γράφουμε:

- -ται (με **αι**) όταν μπροστά υπάρχει ή εννοείται το **αυτός, -ή, -ό**.
π.χ. Αυτή **χαϊδεύεται**.
- -τε (με **ε**) όταν μπροστά υπάρχει ή εννοείται το **εσείς**.
π.χ. **Εσείς χαϊδεύετε**.

2.2 Βάζω -αι ή -ε;

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Η ζημιά είναι τόσο μεγάλη, που δε διορθώνε**ται**.
- β. Εσείς θα έρθε**τε** μαζί μας ή θα μείνε**τε** στο σπίτι;
- γ. Όσο εσείς της επιτρέπε**τε**, τόσο αυτή θα ανακατεύε**ται** στις υποθέσεις σας.
- δ. Μη μιλά**τε** δυνατά, γιατί κοιμά**ται** το μωρό.
- ε. Δεν ξέρω αν είναι αλήθεια αυτό που ακούγε**ται**.
- στ. Βεβαιωθεί**τε** ότι κλειδώσα**τε** την εξώπορτα.
- ζ. Η απεργία συνεχίζε**ται** για δεύτερη εβδομάδα.

2.3 Βρίσκω το σωστό.

Διαγράφω τη λέξη που είναι γραμμένη λάθος.

- α. Δεν καταλαβαίνω τι εννοείτε/εννοείται.
- β. Πότε επιτέλους θα καθαρίσεται/καθαρίσετε το δωμάτιό σας;
- γ. Αυτό το παιχνίδι δεν παίζεται/παίζετε έτσι όπως το παίζεται/παίζετε εσείς.
- δ. Τελειώνετε/Τελειώνεται γρήγορα γιατί έρχετε/έρχεται η γιαγιά.
- ε. Ο Μίητος σκέφτετε/σκέφτεται να μετακομίσει.

2.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάζω τό-
νους όπου χρειάζεται.

β.....θός	πετ.....νιά	ξεχωρ.....ζω
στ.....χημα	αγκ.....στρι	απότ.....μα
κοχ.....λία	αλμ.....ρός	φ.....λλο
δόλ.....μα	αέρ.....δες	σ.....μαδούρα
σκίρτ.....μα	στεν.....χώρ.....α	κ.....μα

2.5 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στο παρακάτω κείμενο και βάζω τό-
νους όπου χρειάζεται.

Ο Αύγουστος είναι ο όγδ.....ος μ.....νας του έτους και ο τρ.....τος και τελευτ.....ος
μ.....νας του καλοκ.....ριού. Για τους περ.....σσότερους είναι ο μ.....νας της ξε-
κούρασης και της ξεν.....ασιάς. Όσοι βρίσκοντ..... σε παραθαλάσσι.....α μέρη χαί-
ροντ..... τις βουτ.....ές και τα παιχν.....δια στα ζεστά και καταγάλανα νερά. Μια
ξεχ.....ριστή μέρα του μ.....να είναι ο Δεκαπενταύγουστος, καθώς σε ολό-
κλη.....ρη τη χώρα τ.....μούν τη γιορτή της Κοίμ.....σης της Θεοτόκου. Η περ.....φο-
ρά της εικ.....νας της Παναγ.....ας, οι εορτασμοί και τα παν.....γ.....ρια εκείνης της
ημέρας δ.....νουν ένα διαφορετ.....κό νό.....μα κι ένα ιδι.....τερο χρώμα στις κα-
λοκ.....ρ.....νές διακοπές.

Προς τους γονείς

Συχνά τα παιδιά μπερδεύουν τις καταλήξεις **-ται** και **-τε**, επειδή ακού-
γονται το ίδιο. Εξηγήστε στα παιδιά τη διαφορά τους και φροντίστε με
πολλά παραδείγματα να μάθουν να ξεχωρίζουν τις καταλήξεις και να
τις χρησιμοποιούν σωστά. Για περισσότερη εξάσκηση προτρέψτε τα
παιδιά ν' ανατρέξουν στα βιβλία *Γίνομαι άριστος στη Γλώσσα*, Δ' Δημο-
τικού, Ν. Σάκκου, εκδ. Σαββάλας και *Γλωσσικές Ασκήσεις για τη Δ' Δη-
μοτικού*, Ν. Σάκκου - Α. Στράτου, εκδ. Σαββάλας.

3. Ένα ακόμα σκαλί

3.1 Γράφω δι(σ)- ή δυσ-;

Συμπληρώνω στα κενά των λέξεων το α' συνθετικό που λείπει και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

- α. Στο μπαλκόνι έχουμε μια μεγάλη
...δί...φυλλη ντουλάπα.
- β. Η υγρασία προκάλεσε στην Αγγέλα
έντονηπνοια.
- γ. Στο περιοδικό υπάρχει ένασέλι-
δο αφιέρωμα στη λίμνη Πλάσσηρα.
- δ. Το μπλουζάκι του Αλέξανδρου είναι
.....χρωμο.
- ε. Έχασε τον γιο της και ο πόνος της εί-
ναιβάσταχτος.
- στ. Το ποίημα αποτελείται από τέσσερις
.....στιχες στροφές.
- ζ. Δε θα καταφέρεις να την πείσεις, γιατί είναι πολύπιστη.

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το δι(σ)- ή το δυσ-.

Γράφονται με:

- **δι(σ)-** οι λέξεις που δηλώνουν ότι το β' συνθετικό τους υπάρχει δύο φορές.
π.χ. *δίτροχο, διαέγγονος* κ.ά.
- **δυσ-** οι λέξεις που δηλώνουν δυσκολία ή κακό αποτέλεσμα.
π.χ. *δυσκίνητος, δυστυχώς* κ.ά.

3.2 Βάζω ι ή υ;

Συμπληρώνω τα κενά των λέξεων και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

- α. Ο νικητής του λαχείου θα πάρει ένα δ ...ι...σεκατομμύριο.
- β. Το **αι** και το **οι** λέγονται δ....ψηφα φωνήεντα.
- γ. Το τραγικό δ....στύχημα στην εθνική οδό ήταν η πρώτη είδηση του δελτί-
ου ειδήσεων.
- δ. Ορισμένοι πιστεύουν ότι τα δ....σεκτα χρόνια φέρνουν γρουσουζιά.
- ε. Δεν περάσαμε μέσα από το δάσος, γιατί η περιοχή είναι δ....σβατη.
- στ. Η δ....σοσμία από τα σκουπίδια στους δρόμους είναι ανυπόφορη.
- ζ. Ο Παύλος αγόρασε ένα δ....θέσιο αυτοκίνητο.

3.3 Βρίσκω το σωστό.

Διαγράφω τη λέξη που είναι γραμμένη λάθος.

- α. Το μηχανάκι είναι δίτροχο/δύτροχο όχημα.
- β. Ο καινούριος γείτονας είναι παράξενος και δίστροπος/δύστροπος.
- γ. Συχνά τα μεγάλα αυγά είναι δίκροκα/δύκροκα.
- δ. Δύο φωνήεντα που προφέρονται μαζί σε μία συλλαβή αποτελούν μια δύφθογγο/δίφθογγο.
- ε. Δεν κατάλαβα τίποτε από το κείμενο που διάβασα, γιατί ήταν δισνόητο/δυσνόητο.
- στ. Θα πάμε διήμερη/δυήμερη εκδρομή στο Ναύπλιο.

3.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

δ.....σάρεστος	κρ.....φοκ.....τάζω
ισόγ.....ο	δ.....ωρος
επ.....στάτης	δ.....σκίνητος
δ.....μνος	δ.....ληπτο
καμαρ.....τά	επ.....κίνδ.....vos
δ.....στυχ.....σμένος	δ.....σπεπτος

Προς τους γονείς

Συχνά τα παιδιά μπερδεύουν το **δι(σ)**- με το **δυσ-**, επειδή ακούγονται το ίδιο. Εξηγήστε στα παιδιά τη διαφορά τους και φροντίστε με πολλά παραδείγματα να εξασκηθούν, ώστε να μάθουν να τα ξεχωρίζουν με βάση τη σημασία τους και να τα χρησιμοποιούν σωστά. Για περισσότερη εξάσκηση μπορείτε ν' ανατρέξετε στα βιβλία *Γλωσσικές Ασκήσεις για τη Δ' Δημοτικού*, Ν. Σάκκου - Α. Στράτου, εκδ. Σαββάλας και *Γίνομαι άριστος στη Γλώσσα, Δ' Δημοτικού*, Ν. Σάκκου, εκδ. Σαββάλας.

4. Ξημερώνει μια νέα μέρα... Όρα για σχολείο

4.1 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Εσείς ποιον περιμένετε...**ε**;
- β. Στο εξής θα πηγαίν..... μόνη σου στο σχολείο.
- γ. Τα παιδιά τρέχ..... στην αυλή.
- δ. Επειδή κρυών....., ανάψαμε το τζάκι.
- ε. Εγώ θα βάρ..... και ο Χάρης θα καθαρίζ.....
- στ. Μέχρι τότε θα πληρών..... οι γονείς σου;
- ζ. Όσο εγώ θα διαβάζ....., εσύ θα σημειών.....

Ο ενεστώτας και ο εξακο-
λουθητικός μέλλοντας
έχουν τις ίδιες καταλήξεις.

π.χ. **παίζω** – **θα παίζω**
παίζεις – **θα παίζεις**
παίζει – **θα παίζει**
παίζουμε – **θα παίζουμε**
παίζετε – **θα παίζετε**
παίζουν – **θα παίζουν**

4.2 Εξασκούμε στον παρατατικό!

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Ο Γιώργος έπλυν.....**ε** τις ασκήσεις.
- β. Τα παιδιά στόλιζ..... την αίθουσα για τη γιορτή.
- γ. Όσο εγώ πότιζ..... τα θουλούδια, η Ανθή σκούπιζ..... την αυλή.
- δ. Παλιότερα εγώ και οι γονείς μου παίρν..... το τρένο και πηγαίν..... στο χωριό.
- ε. Γιατί έκλαιγ..... χθες βράδυ, Χριστίνα;
- στ. Τι γράφ..... την ώρα που μπήκα στο δωμάτιό σας;

Ο παρατατικός στην ενεργητική φωνή έχει τις εξής καταλήξεις.

π.χ. **έπαιζα, έπαιζες, έπαιζε,**
παίζαμε, παίζατε, έπαιζαν

Το **ε** λέγεται **αύξηση** και μπαίνει μόνο όταν τονίζεται.

4.3 Βρίσκω το σωστό.

Διαγράφω τη λέξη που είναι γραμμένη λάθος.

- α. Ο Λουκάς αγόρασε έναν καινούριο ηλεκτρονικό/ηλεκτρονικό υπολογιστή/υπολογιστή.

- β. Χρειάζομαι ένα τετράδιο με μονές ρίγες/ρήγες.
- γ. Αύριο οι μαθητές του σχολείου θα επισκεφτούν τον Παρθενώνα/Παρθενώνα.
- δ. Η Ματίνα γέμισε την κασετίνα της με ξιλομπογιές/ξιλομπογιές και κηρομπογιές/κηρομπογιές.
- ε. Είναι δυνατόν να ρίξεις νερό πάνω στο πληκτρολόγιο/πληκτρολόγιο;
- στ. Για να φτιάξουμε τα αγγελάκια, θα χρειαστούμε χρυσές κόλλες/κόλλες.

4.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

παιδαγ.....γός	εργαη.....ο	πρω.....νός
καθ.....κον	μήν.....μα	χρ.....σιμοπ.....ώ
αριθμ.....τ.....κή	οθ.....νη	ανάγν.....ση
διαδ.....κτ.....ο	πρόθ.....μος	στρογγ.....λεμένος
απαρ.....τητος	πάπ.....ρος	κρ.....θάρι
κακομεταχειρ.....ση	μ.....τερός	διάσ.....μος

4.5 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στο παρακάτω κείμενο και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

Το σχολείο μας είναι σχετ.....κά καινούριο. Βρίσκει..... στο κέντρο του χωριού, απέναντ..... από τη μεγάλη πλατ.....α και μπροστά από το παλιό κτ.....ριο που έχει ιστορία σχεδ.....ν ενός αι.....να. Αποτελείτ..... από έξι αίθουσες δ.....δασκαλίας, κατάληλ.....λα εξοπλ.....σμένη αίθουσα οθο.....μερου σχολείου, κουζ.....να, βο.....θ.....τικές αίθουσες προβολών, ηλεκτρον.....κών υπολογ.....στών, φ.....σ.....κών επιστ.....μών, αίθουσα γ.....μναστ.....ρίου και τα γραφεία του δ.....ευθ.....ντή και των δασκάλων. Στην τεράστ.....α αυλή του υπάρχουν γ.....πεδα για τις αθλ.....τ.....κές δραστ.....ρ.....ότητες, κούν.....ες, τσουλ.....θρες και μονόζ.....γα.

5. Αστραδενή

5.1 Βάζω **ει, ι ή υ;**

Συμπληρώνω τα κενά στις καταλήξεις των επιθέτων και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

- α. Τα βραδ...**ι**... νό φαγητό πρέπει να εί-
ναι ελαφρύ.
- β. Η Μυρτώ αγόρασε μια μάλλη....νη
μπλουζα και μια δερμάτ....νη ζώνη.
- γ. Ο κύριος Αχιλλέας είναι δ....νός χει-
μερ....νός κολυμπητής.
- δ. Οι σκοτ....νοί δρόμοι είναι πολύ επι-
κίνδ....νοι.
- ε. Στο άκουσμα του χαρμόσ....νου ή-
χου των καμπάνων οι νοικοκυρές
πετούν απ' τα παράθυρα πήλ....να
κανάτια.
- στ. Η Ρέα ακολουθεί υγι....νή διατροφή.
- ζ. Η φετ....νή σοδειά είναι λιγότερη από την περσ....νή.

Πολλά επίθετα που λήγουν
σε **-ινος, -η, -ο** και **-ινός, -ή, -ό**
γράφονται με **ι** (γιώτα).

π.χ. *ανθρώπινος, κίτρινος* κ.ά.

Εξαιρούνται και λήγουν σε:

- **-εινός**. π.χ. *σκοτεινός, ελθει-
νός*
- **-υνος**. π.χ. *ανεύθυνος, επώ-
δυνος*
- **-νός**. π.χ. *φτηνός*
- **-οινός**. π.χ. *κοινός*

5.2 Βάζω **η, ι, υ, ει ή οι;**

Συμπληρώνω τα κενά στις καταλήξεις των επιθέτων και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

η χάρτ...**ι**... νη σακούλα
το ορ....νό χωριό
το ανώδ....νο τσίμπημα
τα φτ....νά παπούτσια
ο υπεύθ....νος άνθρωπος
το πρω....νό ξύπνημα

το κρυστάλλη....νο βάζο
η φωτ....νή αίθουσα
η κ....νή γνώμη
το θαλασσ....νό νερό
οι ανθυγι....νές τροφές
το ακίνδ....νο φάρμακο

5.3 Εξασκούμε στα αποσιωπητικά.

Συμπληρώνω τα αποσιωπητικά όπου πρέπει στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Αν σε πιάσω στα χέρια μου
- β. Τι να της είπε άραγε
- γ. Θέλω να σου 'Ασ' το άλλη φορά.
- δ. Προσέξτε Προσέξτε πού πατάτε.
- ε. Τελικά θα έρθει μαζί μας και η πώς είπε ότι τη λένε;
- στ. Μην τολμήσεις να πειράξεις ξανά τα πράγματά μου, γιατί θα σε
- ζ. Τι ωραία που είχαμε περάσει τότε!
- η. Είναι πολύ απότομος. Πού να τολμήσω να του μιλήσω!

Τα αποσιωπητικά (...) μπαίνουν στη μέση ή στο τέλος μιας φράσης που δεν έχει ολοκληρωθεί όταν θέλουμε να υπονοήσουμε κάτι ή να μην πούμε κάτι από συγκίνηση, ντροπή, θυμό, φόβο κ.ά.
π.χ. *Μη μου ξανατηλεφωνήσεις, γιατί...*

5.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν από το παρακάτω κείμενο και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

Σ.....μερα είναι σπουδ.....α μέρα για μένα. Θα πάω στο κ.....νούριο σχολείο, στο αθ.....να.....κό. Πρέπει να είναι καταπλ.....κτ.....κό. Δεν μπορεί, τόσα παιδιά να μην πηγ.....νουν σε ωρ.....ο σχολείο. Στη Σύμη το σχολ.....ο μας είναι πέτρ.....νο, από πέτρα πελεκ.....τή. Με κεραμ.....δένια στέγν. Έχει και αέτ.....μα, τρίγ.....νο με σχέδιο στρογγ.....λό στη μέση. Έχουμε φτιάξει παρτέρ.....α γύρ..... γύρ..... και κάθε τάξη έχει φ.....τέψει το δικό της. Επειδή ο κήπος είναι πολ.....s και μεγάλα τα παρτέρ.....α, τα χωρ.....ζουμε και κάθε ομάδα π.....ρνει ένα κο.....ατάκι. Τον Μάιο θ' ανθ.....σουν. Εγώ όμ.....s δε θα τα δω. Γιατί πια μένω στην Αθήνα. Να δεις που το σχολ.....ο της Αθήνας θα έχει χιλ.....άδες λουλουδ.....α. Τα πιο ωρ.....α και τα πιο περίεργα που υπάρχουν...

Γράφουμε σωστά;

Κυκλώνω το σωστό.

1. Το φθινόπωρο πολλά δέντρα ρίχνουν τα
α. φύλλα β. φύλλα
2. Ο Κωνσταντίνος έχει γενέθλια τον
α. Οκτώβριο β. Οκτώμβριο
3. Το σχολείο μας είναι
α. διώροφο β. δυώροφο
4. Ο Μιχάλης και ο Παναγιώτης είναι
α. συμμαθητές β. συμμαθητές
5. Η πολλή ζέστη προκάλεσε στη γιαγιά έντονη
α. δυσφορία β. δυσφορία
6. Η Αφροδίτη γέννησε
α. δίδυμα β. δύδιμα
7. Παρά την επιτυχία της, παραμένει σεμνή και
α. ταπεινή β. ταποινή
8. Τα σχολεία ανοίγουν τον
α. Σεπτέβριο β. Σεπτέμβριο
9. Μόλις άκουσε τα δυσάρεστα νέα, έβαλε τα
α. κλάματα β. κλάμματα
10. Είχε στα μαλλιά της ένα ροζ
α. κοκαλάκι β. κοκκαλάκι

6. Το νερό συστήνεται

6.1 Βάζω **ο** ή **ω**;

Συμπληρώνω τα κενά των λέξεων στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Η βιταμίνη C είναιφέλιμη για τον οργανισμό μας.
- β. Νομίζω ότι τουφείλεις μια εξήγηση.
- γ. Δε θα πληρώσεις τίποτε. Έχω εξ.....φλήσει το ποσό.
- δ. Διάβασα ένα κείμενο για ταφέλη του δάσους.
- ε. Κοίτα να επ.....φεληθείς κι εσύ από αυτή την υπόθεση.

στ. Είναι πάρα πολλοί οιφειλέτες του δημοσίου.

ζ. Κανείς δε βγήκεφελημένος απ' αυτή την υπόθεση.

Τα ρήματα **ωφελιώ** και **οφείλω** μοιάζουν στην προφορά αλλά γράφονται διαφορετικά.

- Οικογένεια του ρ. **ωφελιώ** → ωφέλεια, ωφέλιμος, ωφέλημα, ανώφελος, επωφελιούμαι, επωφελής
- Οικογένεια του ρ. **οφείλω** → οφειλή, όφελος, οφειλέτης, εξοφλώ, εξόφληση

6.2 Βρίσκω το σωστό.

Διαγράφω από κάθε πρόταση τη λέξη που δεν ταιριάζει.

- α. Τα φρούτα και τα λαχανικά οφείλουν /ωφελούν την υγεία μας.
- β. Έχουν πολλές οφειλές/ωφέλειες προς τη ΔΕΗ και μάλλον θα τους κόψουν το ρεύμα.
- γ. Είναι επωφελές/ανώφελο να προσπαθήσεις να τον πείσεις.

δ. Ο Χάρης οφείλει/ωφελεί πολλή στον παππού του.

ε. Είναι πολλές οι οφειλές/ωφέλειες από τον τουρισμό για τη χώρα μας.

στ. Τα χρέη πρέπει να επωφελούνται/εξοφλούνται όσο το δυνατόν συντομότερα.

Θυμάμαι ότι:

- **ωφελιώ** = κάνω καλό, χρησιμεύω σε κάποιον ή σε κάτι.
- **οφείλω** = χρωστώ σε κάποιον, έχω υποχρέωση.

6.3 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα κενά στις οικογένειες λέξεων με **η, ι, υ ή ει** και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

- α. κολ.....μπώ, το κολ.....μπι, ο κολ.....μβητής, η κολ.....μβηση
- β. δροσ.....ζω, η δροσ.....ά, δροσ.....στικός, -ή, -ό
- γ. βο.....θώ, η βο.....θεια, ο βο.....θός, βο.....θητικός, -ή, -ό
- δ. οφ.....λω, η οφ.....λή, ο οφ.....λήτης
- ε. ταξ.....δεύω, το ταξ.....δι, ο ταξ.....διώτης, ταξ.....διωτικός, -ή, -ό
- στ. φ.....τεύω, η φ.....ση, το φ.....τό, φ.....σικός, -ή, -ό
- ζ. η ωφέλ.....α, ωφέλ.....μος, -η, -ο, το ωφέλ.....μα

6.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στο παρακάτω κείμενο και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

Γενν.....έμαι ολ.....μερίς. Όλο σε κίν.....ση βρίσκ.....μαι. Από την επιφάν.....α της γης πάω μέχρι την ατμόσφ.....ρα και ύστερα γυρνάω πάλ.....πίσω. Από τη θά.....λα.....α, τις λ.....μνες και τα ποτάμ.....α εξατμ.....ζομαι. Γίνομαι μικρές μικρές σταγ.....νες και ύστερα γίνομαι ατμός. Με τη βο.....θεια της θερμ.....κρας.....ας του αέρα και του ανέμου, ανεβ.....νω ψ.....λά και γίνομαι σ.....ννεφο. Σκαρφαλ.....νω στα βουνά κι αφ.....νω τη βροχή μου να δροσ.....ζει τα δάσ....., τα χ.....ράφια και τους ανθρ.....πους. Γίνομαι χαλάζ..... και χιόν...... Φτάνω ως το έδαφος και γλ.....στράω βαθ.....ά στο χώμα και γίνομαι υπόγ.....ο νερό. Τρέφω τις ρ.....ζες των φ.....τών, που με ρουφούν με λαχτάρα, και πλουτ.....ζω τη γη με νερό. Τα φ.....τά δίνουνγρασία στον αέρα, δίνουν τις μικρέςγρές σταγ.....νες τους.

7. Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα

7.1 Εξασκούμε στον ενεστώτα των ρημάτων σε -άω/-ώ.

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων και βάζω τόνους όπου πρέπει.

α. Η Μελίνα μελετ...../μελετ..... τα μαθήματά της.

β. Μη μιλ..... δυνάτα γιατί ο παππούς σας κοιμάται.

γ. Όταν δεν καταλαβαίνω, ρωτ...../ρωτ..... τη δασκάλα μου.

δ. Οι ψαράδες τραβ...../τραβ..... τη βάρκα.

ε. Ξέρεις και μετρ..... ως το 1.000;

στ. Δεν περν...../περν..... ποτέ τον δρόμο τρέχοντας, γιατί μπορεί να χτυπήσουμε.

ζ. Το μωρό κλαίει, γιατί πειν...../πειν......

Τα ρήματα που λήγουν σε -άω/-ώ κλίνονται στον ενεστώτα ως εξής:

π.χ. νικάω ή νικώ

νικάς

νικάει ή νικά

νικάμε ή νικούμε

νικάτε

νικάν(ε) ή νικούν(ε)

7.2 Εξασκούμε στον παρατατικό των ρημάτων σε -άω/-ώ.

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων και βάζω τόνους όπου πρέπει.

α. Παλιά οι γονείς του πουλ.....ούσαν.....
/πούλ.....αγαν...../πουλ.....άγαγε..... ψάρια.

β. Προτιμ...../Προτίμ..... να μένεις στο σπίτι;

γ. Η Αλίκη μιλ...../μίλ..... στο τηλέφωνο με τις ώρες.

δ. Φεύγοντας για το σχολείο, πάντα χαιρετ...../χαιρέτ..... τη γιαγιά μου.

ε. Εσείς χτυπ...../χτυπ..... το κουδούνι;

στ. Με τους φίλους μας κολλ...../κολλ..... ζωγραφιές στον τοίχο.

ζ. Στην παρέλαση τα παιδιά κρατ...../κράτ...../κρατ..... σημαιούλες.

Τα ρήματα που λήγουν σε -άω/-ώ κλίνονται στον παρατατικό ως εξής:

π.χ. νικούσα ή νικάγα

νικούσες ή νικάγες

νικούσε ή νικάγε

νικούσαμε ή νικάγαμε

νικούσατε ή νικάγατε

νικούσαν ή νικάγαν ή νικάγαγε

7.3 Εξασκούμε στα όμοια σύμφωνα.

Συμπληρώνω τα κενά των παρακάτω λέξεων με:

α. κ ή κκ

το καλο.....αίρι, κό.....ινος, ο σά.....ος,
η ε.....λησία, η λα.....ούβα, κα-
τρα.....υλώ

β. λ ή λλ

το σα.....ιγκάρι, η Ε.....άδα, ε.....νι-
κός, η κοι.....άδα, α.....ιώτικος, η
κό.....α

γ. μ ή μμ

πλη.....υρίζω, ο χει.....ώνας, το κο.....άτι, η συ.....αθήτρια,
το ψέ.....α, η γρα.....ή, το διάλγει.....α, το κρε.....ύδι

δ. ν ή νν

το χιό.....ι, το σύ.....εφο, γε.....ιέμαι, το τηγά.....ι,
η συ.....ε.....όηση, ο πλάτα.....ος, ε.....ιακόσια

ε. ρ ή ρρ

το βά.....ος, ο χείμα.....ος, η ε.....ημιά, τα απο.....ίμματα,
α.....ωσταίνω, το φα.....άσι, ο κατα.....άκτης, η ισο.....οπία

στ. σ ή σσ

το δά.....ος, η θάλα.....α, η κα.....έλα, περι.....ότερο,
τέ.....ερα, η αφί.....α, η προ.....οχή

Τα **όμοια σύμφωνα** γράφο-
νται με δύο σύμφωνα, αλλήλα
προφέρονται ως ένα σύμφωνο.
Αυτό γίνεται μόνο στα **ββ, κκ, λλ,
μμ, νν, ππ, ρρ, σσ** και **ττ**.
π.χ. **Σάββατο, αμμουδιά, παππούς,
κυπαρίσσι** κ.ά.

7.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάζω τό-
νους όπου χρειάζεται.

απάτ.....τος

πελ.....ριος

περ.....σπ.....μένη

σπουργ.....τι

άν.....ξη

τρ.....φερός

φθ.....νόπ.....ρο

στρογγ.....λός

ξεδ.....ψώ

ατέλ.....ωτος

παν.....ψ.....λος

κατρακ.....λώ

πολιτ.....α

ευτ.....χ.....σμένος

μ.....ανδρος

8. Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις

8.1 Εξασκούμε στο κόμμα.

Βάζω κόμμα όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Ο Πειραιάς το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας βρίσκεται στο νομό Αττικής.
- β. Στον κήπο της έχει τριανταφυλλιές βιοηέτες γαρδένιες χρυσάνθεμα και ντάλιες.
- γ. Παύλο θα έρθεις μαζί μας;
- δ. Αν δε σου αρέσει μην το πάρεις.
- ε. Έπληνε τα πιάτα καθάρισε τα τζάμια σκούπισε την αυλή και πότισε τα λουλούδια.
- στ. Ο Παντελής ο καλύτερός μου φίλος είναι άρρωστος.
- ζ. Αγαπώ τα φυτά τα δέντρα τα ζώα τους ανθρώπους όλα τα πλάσματα της φύσης.
- η. Όταν το χιόνι λιώνει γίνεται βροχή.

Το **κόμμα (,)** χρησιμοποιείται για να χωρίσουμε:

- όμοιες λέξεις ασύνδετες μεταξύ τους.
- όμοιες προτάσεις ασύνδετες μεταξύ τους.
- την κλητική προσφώνηση από την υπόλοιπη πρόταση.
- μια φράση που επεξηγεί μια άλλη φράση μέσα στην πρόταση.
- τις δευτερεύουσες προτάσεις από τις κύριες.

8.2 Εξασκούμε στην παρένθεση.

Βάζω παρένθεση όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Τελείωσα με όλες τις δουλειές του σπιτιού σκούπισμα, σφουγγάρισμα, ξεσκόνισμα, μαγείρεμα.
- β. Όταν επισκέφτηκα το Λονδίνο το 2007, ήμουν πολύ μικρή.
- γ. Η τεχνητή λίμνη του Μόρνου Ταμειωτήρας Μόρνου έχει χωρητικότητα 780 εκατ. κ.μ.
- δ. Στη μάχη του Μαραθώνα 490 π.Χ. αρχηγός των Ελλήνων ήταν ο Μιθτιάδης.

Η **παρένθεση ([])** χρησιμοποιείται για να κλείσουμε μέσα σ' αυτήν μια λέξη ή φράση που εξηγεί ή συμπληρώνει αυτό που λέμε.

ε. Στην αρχαιότητα τα παιδιά όσα ήταν πάνω από 7 χρόνων ξυπνούσαν πολύ νωρίς.

στ. Κάναμε μια στάση στα Τέμπη μερικά χιλιόμετρα πριν από την Κατερίνη και ύστερα συνεχίσαμε το ταξίδι μας.

8.3 Μαθαίνω να χρησιμοποιώ τη διπλή παύλα.

Βάζω διπλή παύλα όπου χρειάζεται στις παρακάτω προτάσεις.

α. Το αυτοκίνητο του Παύλου ήταν και χαλασμένο έμεινε από βενζίνη.

β. Παρέα με τον παιδαγωγό έναν δούλο που συνόδευε παντού το παιδί πήγαιναν στο σπίτι του δασκάλου.

γ. Αυτή η ταινία που λένε πως είναι η καλύτερη της χρονιάς δε μου άρεσε καθόλου.

δ. Αναγκάστηκα μια και δεν ήταν κανείς στο σπίτι να σηκωθώ και ν' ανοίξω την πόρτα.

Η **διπλή παύλα** (--) χρησιμοποιείται όπως και η παρένθεση, μόνο που αυτά που κλείνονται στη διπλή παύλα είναι πιο σημαντικά για την κατανόηση της πρότασης από αυτά που κλείνονται στην παρένθεση.

8.4 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάζω τό-νους όπου χρειάζεται.

χρ.....σιαν.....σμός

λατρ.....α

ξ.....πνώ

κοη.....μμήθρα

ραντ.....ζω

βάπτ.....ση

αμάρτ.....μα

ακίν.....τος

εκπ.....δευτ.....κός

σφ.....ρ.....χτρα

σπήλ.....ο

β.....ζαντ.....νός

εικ.....ν.....στάσι

βρ.....ση

εγκ.....κλοπ.....δ.....α

9. Ο Νερουλός

9.1 Εξασκούμε στα αρσενικά ουσιαστικά σε **-as**.

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ουσιαστικών και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

- α. Έχασε τα κλειδιά της και τηλεφώνησε σ' έναν κλειδαρά....
- β. Τα ρούχα των παπ..... λέγονται ράσα.
- γ. Η γιαγιά έφτιαξε λουκουμ..... για τα παιδιά.
- δ. Η φουστανέλα του τσολι..... είναι βαριά.
- ε. Στην κεντρική πλατεία του νησιού θα δεις πολλούς αμαξ..... .
- στ. Δε μου αρέσει ο χαλβ..... ούτε ο τραχαν..... .
- ζ. Τον χειμών..... φυσούν δυνατοί βο-ρι..... .
- η. Απέληυσαν όλους τους φύλακ..... του μουσείου.
- θ. Η Μαργαρίτα είναι η μόνη ταμί..... της τράπεζας.

Ανάλογα με τον αριθμό των συλλαβών τους στον ενικό και τον πληθυντικό αριθμό, τα αρσενικά ουσιαστικά σε **-as** χωρίζονται σε:

- **ισοσύλλαβα** → έχουν ίδιο αριθμό συλλαβών και στους δύο αριθμούς.
π.χ. *σωλήνας* – *σωλήνες* κ.ά.
- **ανισοσύλλαβα** → έχουν μία συλλαβή παραπάνω στον πληθυντικό αριθμό.
π.χ. *ψαράς* – *ψαράδες* κ.ά.

9.2 Ξεχωρίζω τα ισοσύλλαβα από τα ανισοσύλλαβα.

Υπογραμμίζω με κόκκινο χρώμα τα ισοσύλλαβα και με μαύρο χρώμα τα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά.

ο ήρωας, ο περιπτεράς, ο σιδεράς, ο αγώνας, ο βασιλιάς
ο πρίγκιπας, ο τσέλιγκας, ο μπαμπάς, ο νικητής, ο άντρας
ο καβγάς, ο μήνας, ο γαλιτάς, ο λεφτάς, ο πνεύμονας
ο ρήγας, ο θερμοσίφωνας, ο ανεμιστήρας, ο φουκαράς

9.3 Βάζω -ες ή -άδες;

Συμπληρώνω τις καταλήξεις των ουσιαστικών και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

ο φοίνικας	— οι φοινικ.....	ο ανανάς	— οι αναν.....
ο μασκαράς	— οι μασκαρ.....	ο λοχίας	— οι λοχι.....
ο καστανάς	— οι κασταν.....	ο μπελιάς	— οι μπελι.....
ο τραυματίας	— οι τραυματι.....	ο πράκτορας	— οι πρακτορ.....
ο μυλωνάς	— οι μυλων.....	ο κουβάς	— οι κουβ.....
ο πίνακας	— οι πινακ.....	ο νοτιάς	— οι νοτι.....

9.4 Εξασκούμε στα αρσενικά ουσιαστικά σε -ας.

Βάζω τόνους όπου πρέπει και αντιστοιχίζω.

των σφουγγαραδων	•	
των τουριστων	•	
των αξωνων	•	• ισοσύλληβα
των κουμπαραδων	•	
των ρητορων	•	• ανισοσύλληβα
των μπαμπαδων	•	
των γειτονων	•	

9.5 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στο παρακάτω κείμενο και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

Πριν από μερικές δεκαετ.....ες, τότε που δεν υπήρχε στις πόλ.....s δίκτ.....οδρευσης αλλιά ούτε και ποληιές βρ.....σες, οι άνθρωπ..... αγόραζαν το νερό που, φυσικά, δεν ήταν εμφιαλ.....μένο όπως σήμερα. Η ανάγκ..... για νερό δημι-
ούργ.....σε και το επάγγελμα του νερουλιά. Κάθε γειτον.....ά τότε είχε και τον νε-
ρουλιά της. Όλα αυτά γίνονταν στις πόλ.....s. Γιατί στην ύπ.....θρο δεν υπήρχε
πρόβλημα. Σε κάθε χ.....ριό υπήρχαν 2-3 βρ.....σες και από εκεί εξ.....π.....ρετού-
νταν οι άνθρωπ......

10. Το νερό ταξιδεύει

10.1 Εξασκούμε στις συντομογραφίες!

Γράφω τις παρακάτω λέξεις και φράσεις με σύντομο τρόπο.

- α. τηλέφωνο **τηλ.**
- β. τετραγωνικά μέτρα
- γ. μετά το μεσημέρι
- δ. χιλιόμετρα
- ε. και άλλα
- στ. και αλλού
- ζ. και τα λοιπά
- η. πριν από το μεσημέρι
- θ. σελίδα

Στις **συντομογραφίες** δε γράφουμε τις λέξεις ολόκληρες αλλά κομμένες, για συντομία, παραλείποντας συνήθως το τελευταίο μέρος της λέξης. Στο τέλος της συντομογραφίας βάζουμε τελεία.

π.χ. *τηλέφωνο* → *τηλ.*

10.2 Εξασκούμε στα αρκτικόλεξα!

Γράφω τα αρκτικόλεξα των παρακάτω οργανισμών.

- α. Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία
→ **ΕΜΥ**
- β. Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
→
- γ. Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας
→
- δ. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
→
- ε. Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών
Ελλάδος →

στ. Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος →

ζ. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας →

η. Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων →

Τα **αρκτικόλεξα** είναι συντομογραφίες που σχηματίζονται από τα αρχικά γράμματα ή τις συλλαβές των λέξεων μιας φράσης (συνήθως ονόματα οργανισμών, υπηρεσιών, ιδρυμάτων κ.ά.). Γράφονται **πάντα** με κεφαλαία γράμματα.

π.χ. *Ταχυδρομικός Κώδικας* → *ΤΚ*

10.3 Βάζω **ι, υ ή ει**;

Συμπληρώνω τα κενά των λέξεων και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

- α. Ο πατέρας του Χριστόφορου είναιδραυή.....κός.
- β. Στην είσοδο της εταιρείας υπάρχει ένα μεγάλο εν.....δρ.....ο.
- γ. Επειδή το δέρμα της έχει αφ.....δατω-
θεί, αγόρασε μια καλή εν.....δατ.....κή
κρέμα.
- δ. Ο Πέτρος εργάζεται σεδρονή-
κτρ.....κό εργοστάσιο.
- ε. Του έκαναν δώρο μιαδρόγ.....ο σφαίρα.
- στ. Τα παλιά θερμόμετρα περιείχανδράργ.....ρο.
- ζ. Τα νούφαρα είναιδρόβ.....α φυτά.

Από την αρχαία ελληνική λέξη **ύδωρ**, που σημαίνει «**νερό**», σχηματίζονται πολλές απλές (π.χ. **υδατικός, υδάτινος**) και σύνθετες λέξεις με α' ή β' συνθετικό το **υδατ(ο)**- ή **υδρ(ο)**- (π.χ. **υδατόπτωση, υδροπλάνο**).

10.4 Γράφω **υδατ(ο)**-, **υδρ(ο)**- ή **νερο**-;

Συμπληρώνω τα κενά των παρακάτω σύνθετων λέξεων.

τοαγωγείο	ηκοιτοκύθα
τομασάζ	οατμός
ηποντή	ησφαίριση
οιάνθρακες	τογόνο
οκουβαλητής	οχύτης
ηφόρα	ηρροή

10.5 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

πόσ.....μος	ν.....κοκ.....ρά	διάστ.....μα
δρευση	ρ.....άκι	Φ.....κίδα
πλ.....σιμο	παγετ.....vas	χωρ.....τ.....κότητα
π.....γάδι	υπόγ.....os	Β.....ωτ.....α
κ.....λάδα	εξάτμ.....ση	προμ.....θεύω
ταμ.....ευτήρας	γρασία	εμφ.....αθ.....μένος

Γράφουμε σωστά;

Κυκλώνω το σωστό.

1. Το νερό ήταν τόσο ορμητικό, που μετατράπηκε σε
α. χείμαρρο β. χείμαρο
2. Περπατάει πολύ αργά
α. σα χειλώνα β. σαν χειλώνα
3. Η λίμνη Πλαστήρα είναι
α. τεχνιτή β. τεχνητή
4. Η συντομογραφία της λέξης **αριθμός** είναι
α. αριθ. β. αρ.
5. Το θαλασσινό νερό περιέχει αλάτι, γι' αυτό είναι
α. αλμυρό β. αλμηρό
6. Η συντομογραφία της φράσης **παραδείγματος χάριν** είναι
α. π.Χ. β. π.χ.
7. Προτού αρχίσουν οι βροχές, πρέπει να καθαρίσουμε τις
α. υδροροές β. υδρορροές
8. Το Πάσχα οι περισσότεροι αφήνουν τις πόλεις και πηγαίνουν
α. στην ύπαιθρο β. στο ύπαιθρο
9. Από τη δυνατή και έντονη βροχή οι δρόμοι
α. πλημύρισαν β. πλημμύρισαν
10. Πρόσεχε στη σκάλα να μη
α. γλιστρήσεις β. γλιστρήσεις

11. Το σχολείο γιορτάζει την ελευθερία και τη δημοκρατία

11.1 Γράφω δι(σ)- ή δυσ-;

Συμπληρώνω τα κενά των παρακάτω λέξεων και βάζω τόνους όπου χρειάζεται.

α. Η γιαγιά της Αναστασίας έχει πέντεέγγωνα.

β. Ο κύριος Ανέστης είναι πολύκο-
.....ηλος καιτροπος άνθρωπος.

γ. Οι τιμές των προϊόντων έχουν φτά-
σει σεθεώρητα ύψη.

δ. Ο Γιώργος και ο Τάσος είναιδυμοι.

ε. Τα γράμματά του είναιανάγνωστα.

στ. Οκέφαλος αετός είναι το σύμβολο της ΑΕΚ.

ζ. Αυτό το άρθρο αποτελείφήμηση για το έργο μας.

Θυμάμαι ότι:

- **δι(σ)-** με **ι** (γιώτα).
π.χ. **δίχρωμο**, **διώροφο** κ.ά.
- **δυσ-** με **υ** (ύψιλον).
π.χ. **δυσκίνητος**, **δυστυχώς** κ.ά.

11.2 Βάζω η, ι, υ ή ει;

Συμπληρώνω τα κενά στις καταλήξεις των επιθέτων.

πράσ.....vos

ταπ.....νός

φωτ.....νός

πρω.....νός

χάηκ.....vos

ακίνδ.....vos

ανεύθ.....vos

φτ.....νός

βεηούδ.....vos

ανθυγι.....νός

χαρμός.....vos

χθεσ.....νός

μακρ.....νός

φθινοπωρ.....νός

ορ.....νός

11.3 Εξασκούμε στα όμοια σύμφωνα.

Συμπληρώνω τα κενά των παρακάτω λέξεων με:

α. **κ ή κκ**

το χαηί.....ι, κό.....ινος, η ε.....ηησία,

το ξω.....ηήσι, το ε.....ρεμές

β. **η ή ηη**

τα φύ.....α, η συ.....αβή, το διά.....υμα, η έ.....ειψη, κατά.....η.....ος

Θυμάμαι ότι **όμοια σύμφωνα** είναι τα: **ββ, κκ, ηη, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ** και **ττ**.

γ. μ ή μμ

ωφέλι.....ος, η γρα.....ατική, το κάλυ.....α, ο ό.....ιλος, επανειλήν.....ένως

δ. ν ή νν

Ιωά.....α, η γε.....ειάδα, η γέ.....ηση, ε.....ιά, το πα.....έρι

11.4 Εξασκούμε στις συντομογραφίες.

Γράφω τις παρακάτω λέξεις και φράσεις με σύντομο τρόπο.

- α. σημείωση →
- β. στρέμματα →
- γ. και τα λοιπά →
- δ. κεφάλαιο →
- ε. γραμμάρια →
- στ. μετά Χριστόν →
- ζ. εκατοστά →

Θυμάμαι ότι στο τέλος της συντομογραφίας βάζω πάντα τελεία.

11.5 Εξασκούμε στην ορθογραφία!

Συμπληρώνω τα γράμματα που λείπουν στο παρακάτω κείμενο και βάζω τό-νους όπου χρειάζεται.

Αν.....γουν τα παράθ.....ρα κι όσοι μένουν χ.....ρ.....τούν αυτούς που φεύγουν. Γέμ.....σαν οι πόλεις τ.....μπανα και σημ.....ες. Αυτοκίν.....τα περνούν γεμάτα πλ.....θος. Αποχ.....ρ.....τιούνται στις πόρτες και γελάνε, ύστερα ακούγονται τ' άρβ.....λα στην άσφαλτο, το μεγάλο τραγούδ.....των αντρ.....κειων β.....μάτων που μακρ.....νει και σβ.....νει στο βάθος του δρόμου, ως τον βραδ.....νό σταθμό με τα χαμηλ.....μένα φώτα. Εκεί τα τρένα περιμ.....νουν, σφυρ.....ζουν για λίγο έξω από την πόλ....., ακούγονται οι αποχ.....ρ.....τιστήριοι π.....ροβοδ.....σμοί κι ύστερα όλη σωπ.....νουν και περιμ.....νουν. Διαβάζουμε τα τελευτ.....α παραρ-τήματα: Ν.....κούμε. Ν.....κούμε. Πάντα ν.....κάει το δίκιο! Μια μέρα θα ν.....κή-σει ο άνθρωπος. Μια μέρα η λευτεριά θα ν.....κήσει τον πόλεμο. Μια μέρα θα ν.....κήσουμε για πάντα.